

EIGEN HUIS & INTERIEUR GALERIE

In Raamsdonkveer, Alkmaar en Duivendrecht vormen haar Watervrees, Mercurius en Haasje Over boeiende schakels in de openbare ruimte. Dorothé Jehoel maakt beelden die meer willen zijn dan vrijblijvende decorstukken. ‘Je mag je gerust afvragen: wat doet dit beeld op deze plek?’

Productie **Winja Stappers** Fotografie **Freek Esser** Tekst **Jack Meijers**

Saltimbanque, 2006, kunststof, 320 x 200 x 200 cm, geplaatst in Oosterhout in opdracht van het Waterschap Brabantse Delta.

1 De kunstenaar tijdens de assemblage van een gipsmodel voor haar beeld De Potgieter. 2 Stoloon, 2008, gecoat hout, 18 x 18 x 40 cm. 3 Libera me, 2002, brons, 210 x 140 x 140 cm, gedenkteken bij de Bartholomeuskerk in Schoonhoven. **Rechterpagina** Het gipsen model van De Potgieter herinnert aan Bibendum, het bekende Michelinmannetje.

Dat een beeld na een verloren voetbalwedstrijd ineens oranje was? Heeft ze zelf wel eens meegemaakt. Vóór het politiebureau notabene. Dorothé Jehoel (1950, Drunen) houdt er rekening mee dat een ontwerp hufterproof moet zijn. Maar tegen de combinatie vandalisme en verf is weinig opgewassen. Dan blijkt een sculptuur kwetsbaar en weerloos. Al vijfendertig jaar maakt ze beelden. Meestal in opdracht en bedoeld voor een specifieke plek.

Jehoel studeerde plastische vormgeving aan de academie van 's-Hertogenbosch in een tijd dat het in sommige kringen bon ton was 'je neus op te halen voor het klassieke hakken'. Vooral wanneer ze zich inliet met de nieuwe stroming 'land art' voelden sommige studenten zich boven de traditionele beeldhouwers verheven. Jehoel: 'Naast het experiment beoefende ik het traditionele beeldhouwen. Ik herinner me een tamelijk intellectueel circuit waarin eindeloos werd gediscussieerd over de rol van kunst in de samenleving. Beeldhouwen is aardser, denk ik. Mij gaat het vooral om het genot van een beeld. In die zin ben ik een ouderwetse beeldenmaker.' Toen ze eind jaren zestig aan haar studie

begon, wist ze dat ze zich driedimensionaal wilde uitdrukken. 'Maar niet in klei. Het paradoxale van klei is dat je er alle kanten mee op kunt, waardoor ik er niet mee uit de voeten kan. Dat wordt een kansloos gevecht met de zwaartekracht.' Jehoel ging experimenteren met een verscheidenheid aan materialen en technieken. Ze werkte met staal, kunststof, marmer, aluminium en brons. De beelden van Jehoel mogen dan geen radicale ingreep in het landschap zijn, ze zorgen wel voor 'een kanteling van de ruimte. Een studie van de plek is altijd het uitgangspunt voor kleuren, vormen en afmetingen'. Maar dat mag er niet toe leiden dat een plek wordt 'opgeleukt' met een inwisselbaar decorstuk. Dat is Jehoel te vrijblijvend. Ze probeert iets te maken waaraan een locatie kracht of extra betekenis ontleent. 'Een ontwerp vult een plek anders in. Al is er meer nodig dan een beeld om er een écht geslaagde plek van te maken.'

Bevrijding

In het begin van haar loopbaan toonde Jehoel een voorkeur voor eenvoudige, geometrische vormen als rechthoeken, driehoeken en kubussen. Die interesse leek geënt op de begin jaren zeventig populaire minimalist art. Maar ook organische, aan de natuur ontleende vormen gebruikte ze in haar beelden. Jehoel: 'Ik zag eens een boom waarvan de bast zich om een stuk prikkeldraad had gevormd. Het intrigeerde me hoe de natuur een verbinding met een hard, kunstmatig materiaal aanging.' De manier waarop ze sokkels en dragers vloeiend in haar beelden integreert, hangt daar zeker mee samen. De Memphis-beweging breekt halverwege de jaren tachtig met de formalistische hokjesgeest van het modernisme. Voor Jehoel werkte het ►

Dorothé Jehoel

1950 Geboren in Drunen 1969-1974 Plastische vormgeving, Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving, 's-Hertogenbosch. Dorothé Jehoel exposeerde in het Noordbrabants Museum 's-Hertogenbosch, bij de Nieuwe Brabantse Kunststichting in Breda, Lambert Tegenbosch in Heusden en bij Priveekollektie in Heusden. Beelden zijn te zien in onder andere Zevenhuizen, Alkmaar, Maassluis en Drunen. Jehoel woont en werkt in 's-Hertogenbosch.

'Mij gaat het vooral om het genot van een beeld'

‘Hoe complex het ook wordt, ik blijf vasthouden aan een heldere structuur’

Mercurius, 2002, brons, 230 x 130 x 100 cm, geplaatst voor de Kamer van Koophandel in Alkmaar. **Rechterpagina, boven** Fotomontage voor het vier meter hoge bronzen beeld De Potgieter, bedoeld voor het centrum van Goes. **Onder** Studie met verschillende aanzichten van het beeld.

1 Van elk beeld wordt eerst een miniatuurmodel gemaakt. Op de voorgrond: In zulke vijvers vangt men zulke vissen en Haasje Over. 2 Tussen eerste schetsontwerp en plaatsing van een beeld kunnen zo twee jaar verstrijken. 3 Dorothé Jehoel controleert de huid van een model dat in brons gegoten wordt bij klokkengieterij Koninklijke Eijsbouts in Asten. 4 Souza, 2008, gecoate kunststof, 17 x 20 x 24 cm. **Rechterpagina** Op de voorgrond het miniatuurmodel van Software, een beeld uit gecoat staal, geplaatst in Heemskerk.

als een bevrijding. 'Kleur en decoratie waren geen scheldwoorden meer. Ik ging experimenteren met combinaties van tegengestelde vormen en kleuren. Abstract en lichtvoetig gaan goed samen.' Gepolijste ronde vormen fuseerden met barokke elementen. Er 'groeiden' samengestelde geometrische vormen, combinaties van kegels, cilinders, rechthoeken en piramides. 'Hoe complex het soms ook werd, ik bleef vasthouden aan een heldere structuur. Dat hoort bij mijn beelden, net als de frictie tussen abstracte figuren en elementen die op bestaande dingen lijken. Op een stuk gereedschap, een onderdeel van een machine of een gigantische distel.' Soms geeft de kunstenaar de associatie een extra duwtje met luchtige namen als Op de Schop, Alias Billie Turf, Meteor of Watervrees. Haasje Over heet het beeld aan de Rijkstraatweg in Duivendrecht. En door de komische naam 'Kapitein Haddock' herkennen we een compositie met bommen en granaten. Het stel voetbalhoofden in Zevenbergen uitgezonderd prikkelen de beelden van Dorothé Jehoel niet tot actie of afwijzing. Eenvoudigweg omdat ze puur van vorm zijn en toch eigenlijk alleen naar zichzelf verwijzen. 'Wanneer het waterschap mij vraagt in de berm bij een rioolzuiveringsinstallatie een beeld te maken, is dat mijn referentiekader. Je kunt er een waterbel met slangen in zien, of een olifant. Mag allemaal. Maar het zijn nooit zwaarmoedige beelden die aanzetten tot gepeins over de inhoud.'

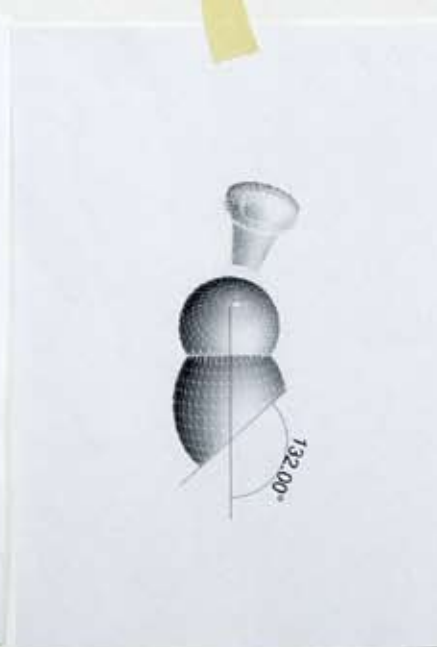
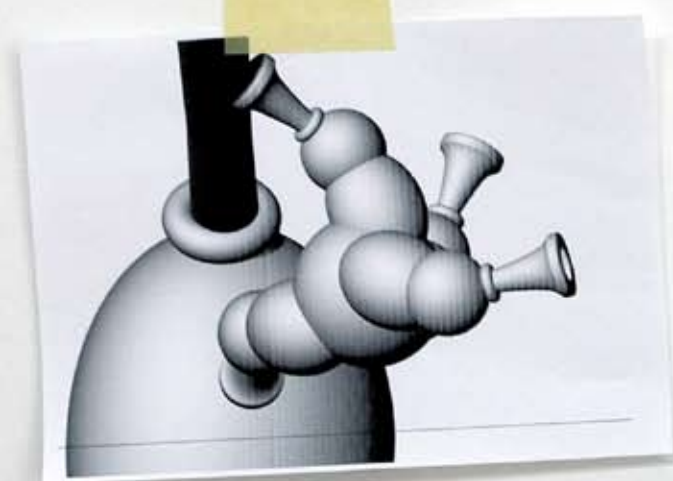
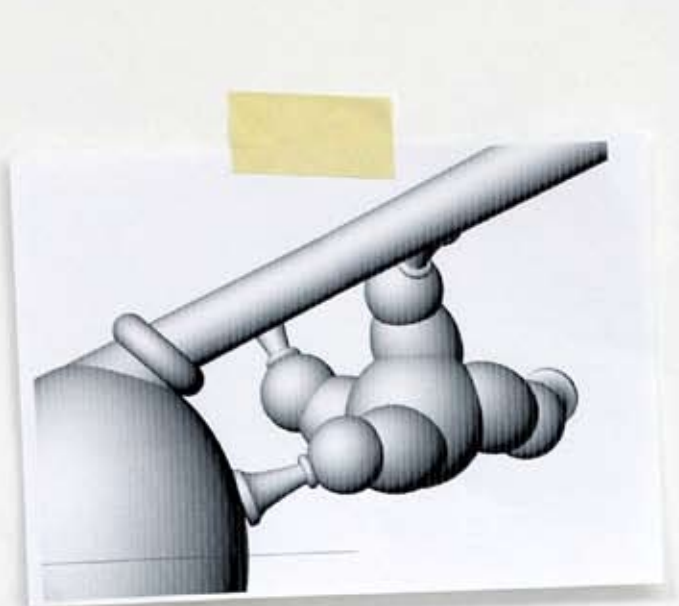
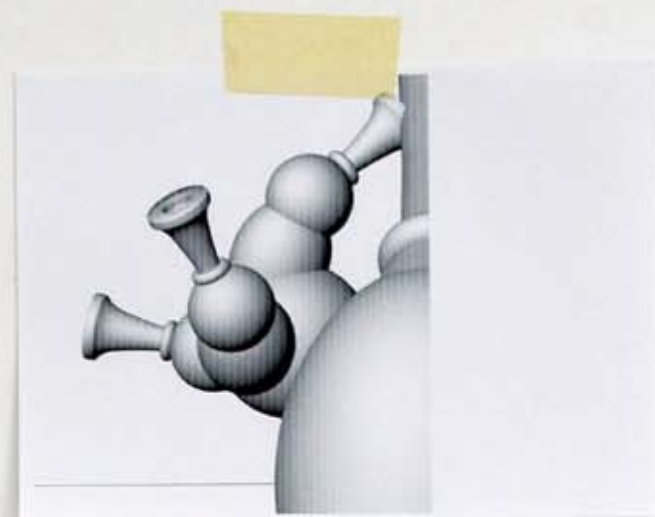
Anoniem bestaan

Het lot van kunstwerken in de openbare ruimte is dat ze doorgaans een anoniem bestaan leiden. Natuurlijk zijn er mensen die in het voorbijgaan hun schouders ophalen. Jehoel: 'Maar er zijn er ook die op een onverwacht moment door zo'n

beeld gegrepen worden. Je bent er niet op voorbereid, zoals bij bezoek aan een galerie of museum.'

Als ze ergens in een stad moet concurreren met straatmeubilair, met banken en vuilnisbakken, benadert Jehoel 'de plek positief, om tot een oplossing te komen'. De materiaalkeuze is van grote invloed op de vorm. In de tijd dat ze vooral met staal werkte, maakte ze frequent gebruik van bestaande componenten als walsbochten, deksels en traanplaat. 'In kunststof ben ik minder gebonden en is de expressievrijheid groter. Vroeger had ik als tijdelijk houvast vaak tien schaalmodellen uit staal nodig. Nu kan ik op de computer complexere, organische vormen bedenken die nog realiseerbaar zijn ook.' Soms waagt Jehoel zich aan toegepaste kunst. Ze maakte tafel Arcimbollo van gecoat aluminium en een stel manchetknopen van zilver. 'Variëren in schaal kan aantrekkelijk zijn. Een groot beeld is vaak gewoon een klein beeld, maar dan opgeblazen.' Een serie als Asteroiden, een reeks samengestelde vormen uit geanodiseerd aluminium, laat zien dat Jehoel ook met bescheiden formaten prima uit de voeten kan. Al vormen de grote ontwerpen voor de publieke ruimte de hoofdmoot. 'Opdrachtgevers vragen me om wat ik eerder heb gedaan. Maar ik ben op mijn hoede om mezelf niet te herhalen. Soms kruipt een beeld dicht tegen de figuratie aan. Is het een tol of niet? Als je ertegenaan loopt, mag je gerust denken: wat doet dit beeld op deze plek? Iemand heeft mijn ontwerpen eens 'vervreemdende eenlingen in de openbare ruimte' genoemd. Ik hoop niet dat ze passanten onverschillig laten. Maar het is mooi als ze een soort toevaligheid uitstralen en zo'n beeld niet rotsvast op één plek staat vastgeklonken. Alsof het morgen kan besluiten: ik ga even paar meter verderop staan.' ▶

'Ik maak nooit zwaarmoedige beelden die aanzetten tot gepeins'

‘Nu ik kunststof gebruik, kan ik op de computer organische vormen bedenken’

Te zien & te koop

Werk van Dorothé Jehoel is te koop via Priveekollektie, Pelsestraat 13-15, Heusden (0416) 66 32 34, www.priveekollektie.com

Computertekeningen voor beeld De Potgieter, gemaakt voor de gemeente Goes. Rechterpagina Tarzan Bocht, 2007, rvs/kunststof, hoogte 550 cm, Rijswijk.